

Behandlingen af forsømt og forbrydersk ungdom.

Indledende foredrag om ovenstående æmne på den norske kriminalist-forenings møde i oktbr. 1892 i Kristiania.

Som det vil være bekendt, er det rigsadvokat Getz's ivær udkomne »Udkast til Lov om sædelig forkomne og vanvyrrede Børns Behandling«, som skal danne grundlaget for dette mødes forhandlinger om det foreliggende æmne. Udkastet er udarbejdet af forfatteren i hans egenskab af formand i straffelovkommissionen som et af forarbejderne til den ny strafferetsordning, som det er kommissionens opgave at fremlægge forslag om. Men forfatteren gør i sin indledende bemærkning opmærksom på, at der intet er til hinder for, at udkastet gennemføres allerede under vor gældende straffelov, når man forandrer dennes bestemmelser om den kriminelle lavalder, og udtaler som sin mening, at statsmagterne, på grund af den nødstilstand, hvori vi på dette felt befinde os, uden ophold bør tage sagen under overvejelse.

Denne mening er tiltrådt af justitsdepartementet, der har anmodet straffelovkommissionen om strax at tage udkastet under behandling. I henhold hertil har straffelovkommissionen været samlet i høst til drøftelse af udkastet, og resultatet af dens netop afsluttede overvejelser foreligger allerede og vil også være i mine herrers hånd.

Såvidt vides, er det departementets hensigt strax at fremme sagen videre og snarest at forelægge den for stortinget. Det er derfor et i højeste Grad aktuelt æmne, som

mine herrer indbydes til at drøfte, og det vilde være i høj grad ønskeligt, at der måtte fremkomme så mange og så fyldige udtalelser som muligt fra den tilstedeværende skare af jurister og andre, hvis studier eller livsgerning har bragt dem til at tænke nærmere over den foreliggende sag og givet dem forståelsen af dens vidtrækkende betydning ikke alene for strafferetsplejen, men for vort hele sociale liv.

Jeg føler mig forvissat om, at alle ville være enige i at betragte det som en stor lykke for sagen, at der ved besvarelsen af de mange vanskelige og vigtige spørgsmål, som den frembyder, foreligger en så udmærket vejledning som den, der er givet i rigsadvokat Getz's udkast og dets i al sin knaphed dog så indholdsrige motiver.

Straffelovkommissionen har fuldt ud sluttet sig til udkastets grundtanke, og de i tallet vistnok ikke så få forandringer, som den har besluttet at foreslå i udkastet, ere, på få undtagelser nær, ikke særdeles indgribende.

Når jeg har påtaget mig at indlede diskussionen idag, så befinder jeg mig for så vidt i en lidt vanskelig stilling, som jeg lidet nyt har at fremføre. Jeg har haft anledning til at deltage i straffelovkommissionens forhandlinger om æmnet og til derunder at fremholde, hvad jeg kunde have at bemærke, og jeg er i alt væsentlig enig med udkastet i den form, hvori det efter kommissionens bearbejdelse foreligger, og hvori det af forfatteren nu er akcepteret. Min opgave er altså begrænset til den beskedne, men, som jeg håber, ikke ganske unyttige, til mulig orientering under den påfølgende diskussion at genkalde i Deres erindring udkastets forudsætninger, ledende tanker og væsentlige bestemmelser.

I.

»De unge lovovertrædere danner rekrutterne til en forbryderarme, mod hvilke den gældende rets straffemidler synes at vise sig magtesløse«.

Disse mistrøstige ord af den tyske rigs-kriminalstatistik for 1889 er imidlertid ikke anvendelig alene på Tyskland, men også på de fleste andre evropæiske lande. Den, som vil vide, hvorledes forholdet er hos os, han henvises til de klare og indgående oplysninger, som ere meddelte af Getz i bilag I til hans udkast.

Denne foruroligende kendsgerning gør det til en uafviselig pligt alvorlig at granske grundene til den stigende forbryderiskhed hos børn og at søge at udfinde botemidler imod den.

Den, som da gransker efter grundene, vil strax med en vis tilfredshed konstatere, at den stigende kriminalitet hos børn tildels skyldes forhold, som samfundet og lovgivningen ikke egenlig kan bære noget ansvar for: den store forandring, som i de senere år er foregået i det sociale liv, navnlig på grund af industriens og handelens stærke udvikling og centralisation og den deraf foranledigede opvoxen af et talrigt arbejderproletariat i og omkring deres centre.

Men han vil på den anden side også måtte medgive, at en væsentlig skyld hviler på vor mangelfulde lovgivning på dette felt og på samfundets forsømmelighed, idet man selv efter at ondet var nået til almindelig erkendelse, ikke tilstrækkelig rask og energisk har skredet ind imod det, men slået sig til ro med haltende og halve forholdsregler. — —

Efter vor gældende lov straffes ikke forbrydelser, forøvede af børn under 10 år. Børn mellem 10 og 15 år straffes som regel for forsætlige forbrydelser, så fremt det enten i betragtning af forbrydelsens art eller med hensyn til angældendes forstandsudvikling og havte opdragelse kan antages, at det har indset handlingens forbryderske beskaffenhed.

Hvad ligger nu i fordringen, at barnet skal have indset handlingens forbryderske beskaffenhed? Deri ligger først, at barnet, for at kunne fældes, må have indset, at handlingen medførte offentlig straf (medens dette for voksne per-

soner ikke kan opstilles som betingelse for strafbarhed). Dernæst indeholder den en opfordring til dommeren, om i hvert tilfælde at prøve, om sådan indsigt er tilstede. Domstolene synes imidlertid at have sat meget små fordringer til denne indsigt. I Lassous bidrag nr. 129 nævnes således en højesteretsdom af 1860, hvorved et 10¹/₄ år gammelt barn fældtes for hæleri, uagtet ingen andre oplysninger havde om, at det indså handlingens strafbarhed, end skolemesterens forklaring. Det er vistnok let at finde eksempler på, at et barn hos os er blevet frifundet på grund af manglende indsigt.

Imidlertid er der måske i virkeligheden ikke så meget at sige på domstolenes praxis på dette punkt. Ethvert normalt udviklet barn vil som regel, allerede før 10-års alderen, vide, at det ikke må beskadige eller tilvende sig andres ejendom, ikke fornærme andre på legeme eller ved ukvemsord, ja, at de ikke en gang må kaste sneballer på folk, og at de, som gør sligt, komme på rådhuset og blive straffede. Og er det egentlig større indsigt, loven forlanger?

Vor straffelov har fået sin bestemmelse om indsigten over Tyskland fra den franske ret, der som betingelse for et barns strafbarhed kræver, at det skal have handlet med discernement. De ældre tyske lovbøger oversatte dette med »Unterscheidungsvermögen«, den nye tyske rigsstraffelov har omsat det til »die zur Erkenntniss der Strafbarkeit der Handlung erforderliche Einsicht«. Dette sidste udtryk fortolkes så, at det er nok, at den unge er i besiddelse af evnen til at erkende strafbarheden, medens vi dog efter vor lov må kræve, at han i det konkrete tilfælde har indset den.

Hele denne lære om indsigten har i de senere år været underkastet en meget stræng kritik, og den er vistnok nu opgivet af de fleste så vel theoretiske som praktiske straffetsemmænd. Og det med rette!

Den hviler på den antagelse, at når barnet har den fornødne intelligens til at indse det forbryderske i hand-

lingen, så er det dermed givet, at det også har tilstrækkelig moralsk kraft til at modstå sine forbryderske lyster og tilbøjeligheder og derfor fortjener straf, når det lader disse beherske sig.

Men dette er åbenbart urigtigt. Den intellektuelle og moralske udvikling hos barnet går ingenlunde pari passu, og det er så langt fra, at den moralske udvikling går foran, som loven næsten synes at forudsætte, at den selv hos ganske normale børn kan ligge langt tilbage, medens den rene forstandsudvikling er forholdsvis langt fremskreden.

Barnet lærer, som før sagt, meget tidligt at skelne mellem tilladt og utilladt. Men grænserne vil dog for det mindre barn altid mere eller mindre stå som en vilkårlighed. Det ved, at de og de ting ere forbudte, men hvorfor, det ved det ikke og giver sig ikke synderlig af med at spekulere derpå. Det ved, det bliver straffet, dersom det gør det utilladte, men straffen opfattes rent udvortes, som en naturlig følge af forbudets overtrædelse. Først efterhånden hæver det sig til at forstå, at det utilladte er det onde, det moralsk forkastelige, det farlige, det uhensigtsmæssige, og at straffen er et retfærdigt onde, som rammer den, der gør det onde. Men selv efter at barnet har begyndt at oplage i sig godt og ondt som sædelige begreber, så skal der en lang udvikling til, førend disse begreber i dets åndelige organisme omsættes til saft og kraft, førend de ethiske forestillinger vinde en sådan magt over det, at de ere i stand til at øve indflydelse på dets hele handlemåde.

At frembringe og lede denne udvikling hos barnet, det er opdragelsens øjemed. Mennesket er, hvad det ved opdragelsen gøres til. Og erfaring lærer, at ethvert normalt barn er i stand til under almindelige forhold at opdrages til et sædeligt gennemsnitsniveau, der er tilstrækkeligt til i det borgerlige samfund at føre en ustraffelig vandel.

Vi søge straffens betydning deri, at den ved truslen om det onde, den indeholder, sætter et motiv til at und-

lade de handlinger, som loven forbyder. Men da kan det ikke være logisk at straffe den, hvis udvikling ikke er så fremskreden, at den har evnen til at lade straffetruslen virke motiverende på sig. Erfaring lærer, at denne evne som regel ikke er tilstrækkelig udviklet før på et stadium, der ligger hen imod det tidspunkt, da opdragelsen som regel afsluttes. Og er dette tilfældet, selv om barnet har nydt den bedste og omhyggeligste opdragelse, hvor meget mere må det ikke gælde børn, hvem ingen kærlig og forstandig hånd har ledet, som have levet i et dårligt hjem, hvor de aldrig have haft andet end ondt og stygt for øje?

Må det da erkendes, når et barn har forgæet sig mod loven, at det enten på grund af sin alder eller forsømt opdragelse ikke er i besiddelse af den moralske gennemsnitskraft til at lade straffen virke motiverende på sig, da har staten intet andet at gøre end at sørge for, at barnet får den opdragelse, som det mangler.

At anvende straf i sådanne tilfælde er ulogisk og uretfærdigt. Og det er tillige unyttigt. Thi straf kan ikke erstatte opdragelsen. Offenlig straf i denne alder er tilmed som regel i højeste grad skadelig. Den griber forstyrrende ind i skolens gerning, den virker ødelæggende på barnets æresfølelse og forspilder ofte hele dets fremtid. Særlig er fængselsstraffene uheldige. Indespærringen er i og for sig, især for børn, unaturlig, den nedbryder barnets fysiske kraft og udsætter det særlig i kønslivets kritiske periode ved overgangen fra barn til yngling for fristelser, der kunne virke i højeste grad ødelæggende på sjæl og legeme. Og hvad der næsten er det værste, barnet vænnes til fængslet, så at dette, der skulde stå som en rædsel, for eftertiden ingen frygt indgyder det. Og når det kommer ud, tilbage til skolen og kammeraterne, så vil det ofte mellem disse stå som dagens helt, der har prøvet så meget mere i verden, og udbrede den så demoraliserende forestilling mellem de unge, at det at komme i fængsel, det er dog alligevel ikke så farligt.

Ved hvilken alder kan da et barn antages i almindelighed at have nået den fornødne moralske modstandskraft, som gør det forstandigt og retfærdigt at anvende straf? Meningerne herom ere delte, men de fleste ere nu enige om at sætte det fyldte 14 år som den passende grænse. Det er vistnok meget, som taler for at gaa højere op. Jeg skal særlig fremhæve, at medens den voxnes modstandskraft mod forbryderske tilbøjeligheder i høj grad øges ved den erfaring, han har om, hvilken ofte aldeles ødelæggende indflydelse en straffedom kan have paa personens hele økonomiske og sociale liv, på hele hans fremtid, så vil barnet som regel ikke eller i al fald i meget ufuldstændig grad have denne erfaring og den støtte, som den giver.

Imidlertid tør dog 14-års alderen være at betragte som den rette grænse. Ved denne alder ophører skolepligten, barnet konfirmeres; den hjemlige opdragelse slutter for de flestes vedkommende, og dermed ophører også i de fleste tilfælde faktisk forældremyndigheden. Barnet går ud i livet i en anden stilling og får sin egen økonomi. Dette virker jo i høj grad modnende på det, og som regel vil man nu kunne stille den fordring til det, at det skal kunne modstå fristelsen til at overtræde loven. Og det vilde vistnok stemme lidet med den almindelige retsbevidsthed og måske ikke en gang praktisk gå an at lade unge mennesker i en arbejders, tjenesteguts eller skibsguts stilling leve i bevidstheden om, at lovens arm ikke kunde nå dem.

Men dette gælder kun i sin almindelighed. Der vil altid findes børn, som selv efter 14-års alderen ere komplette børn, som enten på grund af sen udvikling eller mangelfuld opdragelse ikke have nået det moralske standpunkt, som loven må forudsætte for straffetruslens iværksættelse, og hvis afsluttende opdragelse derfor staten må sørge for.

Udkastet slutter sig til 14 år som den regelmæssige kriminelle lavalder og går ud fra, at der, før denne alder er nået, ikke bør anvendes straf, men alene opdragende forholdsregler.

Det går endvidere, som senere nærmere skal udvikles, ud fra, at staten, hvis den virkelig vil søge at opvise noget i retning af at standse forbryderarmeens rekruttering, ikke kan indskrænke sin opdragende indgriben til de børn, der have forøvet strafbare handlinger, men at denne også må omfatte de børn, hvis opførsel forøvrigt eller de forhold, hvorunder de leve, giver grund til at frygte, at der i dem voxer op vordende fjender af samfundsordningen.

At opdragende forholdsregler i begge tilfælde er på sin plads, kan siges i princippet allerede at være erkendt af vor lovgivning, se straffelovens kap. 6 § 8, fattiglovenes §§ 7 og især de nye skoleloves §§ 62 og 55. For så vidt indfører udkastet ikke noget nyt. Men det må på den anden side siges, at de forholdsregler, som hidtil ere tagne, ere lidet tilfredsstillende; de love, som påbyde dem, ere tildels uklare, og deres gennemførelse overdraget forskellige myndigheder, der ikke have frembudt den fornødne garanti for at kunne opfylde dette hverv på en heldbringende måde, og mellem hvilke der heller ikke har hersket det nødvendige samarbejde. Skal virkelig noget effektivt udrettes, må der også ske ganske andre ofre af arbejde og penge, end man hidtil har fundet at kunne eller burde gøre. Men før sådanne ofre med rimelighed kunne ventes, må en fuldstændig systematisk og rationel nyordning af det hele emne om vanvyrkede og moralsk forsømte børns behandling finde sted.

Dette er da udkastets forudsætninger.

II.

Jeg går derefter over til at omhandle udkastets ordning.

Indledningsvis skal jeg bemærke, at kommissionen har benævnt loven »lov om tvangsopdragelse« i stedet for »lov om sædelig forkomne og vanvyrkede børns behandling«.

idet man har foretrukket en titel, hvormed de børn, på hvem loven finder anvendelse, mindre stærkt karakteriseres. Dette anser jeg for en forbedring af ikke liden vigtighed. Vistnok er det så, at man i loven selv ikke kan undgå at karakterisere disse børn, men det farlige ved, at dette sker allerede i lovens titel, er, at dette let vil gå over til at blive en etikette på børnene. Og intet er i den grad egnet til at virke nedbrydende på et barns æresfølelse og derved på dets sædelige udvikling og forbedring end at gå og gælde som moralsk fordærvet, en paria, et udskud.

1. Hvilke børn udkastet omfatter.

Udkastet opstiller 3 kategorier af børn, hvorpå dets regler skulle være anvendelige:

- a. Barn, der har forøvet nogen strafbar, om sædelig fordærvelse eller vanvyrd vidnende handling, og hvis anbringelse antages hensigtsmæssig af hensyn til dets forbedring eller for at hindre gentagelser.
- b. Barn, der på grund af forældres eller opdrageres lastefuldhed eller forsømmelighed findes vanvyrdet, mishandlet eller sædelig forkommet eller må befrygtes at ville sædelig fordærves.
- c. Barn, hvis anbringelse på grund af dets slette opførsel eller andre mislige forhold, hvorpå der ikke ved hjemmets eller skolens opdragelsesmidler har kunnet rådes bod, fremstiller sig som nødvendig for at redde det fra sædelig undergang.

Under disse tre kategorier har udkastet søgt at samle alle de børn, »som, om det offentlige ikke tar sig af dem, med større eller mindre sikkerhed må forudsættes i sin tid at ville falde samfundet til byrde som arbejdssky dagdrivere, forbrydere og straffanger«.

At statens omsorg bør omfatte alle disse, er, som før nævnt, i princippet i al fald, hos os allerede erkendt (jfr. især skolelovenes bestemmelser), og jeg tror ikke, det i

denne forsamling vil møde modsigelse, at hvis man vil gribe ondet an ved roden, da må man ikke vente, indtil barnet har forøvet strafbare handlinger, men gribe ind, såsnart barnets opførsel forøvrigt eller de forhold, hvorunder det lever, giver alvorlig grund til at befrygte, at det vil voxe op til et for samfundet skadeligt eller farligt individ.

Man har vistnok mod en så udstrakt indgriben fra statens side indvendt, at den indeholder et angreb på familiens frihed og selvstændighed, at den medfører en sønderrivelse af familielivets hellige bånd. Hertil er at svare, at i en mængde tilfælde, hvor staten således nødes til at gribe ind, der er forholdene inden familien således, at der ikke længere kan være tale om sønderrivelse af hellige bånd, dér ere de hellige bånd forlængst brudte. I andre tilfælde, hvor forældrene efter evne have gjort sin pligt, men barnet alligevel kommer på afveje, der må det vistnok erkendes at kunne falde hårdt, at staten tager barnet fra dem. Men her må da svares, at når retssikkerheden kræver, at det offentlige overtager barnets opdragelse, da må den enkeltes interesse stå tilbage for samfundets. Ligesom staten har fundet det at være sin pligt ved skoletvang at sikre sig den opvoxende ungdoms åndelige uddannelse, må det også være dens ret og pligt, i fornødent fald ved tvangsopdragelse, at drage omsorg for ungdommens moralske udvikling.

Selvfølgelig har den fremførte indvending den vægt, at statens indgriben i familielivets område bør omgærdes med garantier for, at den ikke finder sted, uden hvor virkelig det offentliges interesse kræver det. Dette tilsiges imidlertid ikke alene af hensynet til familielivets ukrænkelighed, men upåkrævet og betimelig indgriben vilde også stride mod opdragelsens eget øjemed, idet en endog blot nogenlunde god opdragelse i barnets egen familie altid vil være bedre for barnet og dets fremtid end en aldrig så god i en anden familie eller i en opdragelsesanstalt.

Der har endvidere været anført, at dette — at staten

overtager børnenes opdragelse — har noget socialistisk ved sig, og at det vil kunne lede til, at samvittighedsløse forældre vanskøtter sine børn i håb om, at staten skal tage disse, og de selv derved befries fra byrden og omkostningerne ved at opdrage dem. Men det vil vel medgives, at sådanne forældre derved så klart vilde have bevist sig at være uværdige og uskikkede til opdragere, at det måtte være samfundets ubetingede pligt både lige overfor sig selv og børnene at tage disse fra dem. Og nogen spekulation i forsømmelse af forældrepligterne er vel heller ikke i nogen synderlig grad at befrygte, når man belægger sådan forsømmelse med passende straffe og i forhold til forældrenes økonomiske evne, altså i tilfælde helt ud pålægger dem at tilsvare de udgifter, som de ved sin forsømmelighed påføre det offentlige. I sidst nævnte henseende giver udkastets § 33 al fornøden garanti.

En og anden har måske opkastet det spørgsmål, i hvilket forhold de her omhandlede bestemmelser stå til fattiglovene. Hertil bemærkes, at det ikke har været hensigten at overføre på staten nogen del af den fattigforsørgelsespligt, som nu påhviler kommunerne. Fattiglovens § 7, der bestemmer, at fattigvæsenet overtager omsorgen, når den forsørgelsespligtige behandler den forsørgelsesberettigede uforsvarligt, vedbliver at bestå. Vistnok får denne bestemmelse, for så vidt barn angår, en mere indskrænket betydning ved siden af den før citerede litr. b i udkastets § 1, men nogen forrykkelse i fattigforsørgelsespligten finder ikke derved sted, idet hjemstavnskommunen efter udkastets § 33, også når anbringelsen af barnet sker efter dettes § 1, må betale, hvad udsættelse af barnet i en privat familie antages gennemsnitlig at ville koste. I de tilfælde, hvor fattigvæsenet tidligere vilde have fundet at måtte indsætte barnet i opdragelsesanstalt, jfr. fattiglovens §§ 56 og 69, slipper det vistnok nu noget billigere, idet omkostningerne herved ere større end ved anbringelse i familie, men dette opvejes igen ved, at kommunen nu også må yde tilskud,

hvor staten tidligere bar udgifterne alene, nemlig hvor et barn på grund af en strafbar handling indsættes i opdragelsesanstalt.

Udkastet har ved at opstille betingelserne for det offentliges indgriben søgt at tage billigt hensyn til grundenes forskellighed.

Hvor barnet har forøvet strafbare handlinger af en beskaffenhed, der viser, at det allerede udgør en fare for retssikkerheden, der kan anbringelse ske, når den antages hensigtsmæssig (§ 1, litr. a).

Hvor skylden for barnets tilstand er at tilskrive forældres eller opdrageres lastefuldhed og forsømmelighed, kan det offentlige tage barnet, når der er grund til at frygte for, at barnet vil sædelig fordærves (§ 1, litr. b)

Hvor derimod forældre eller opdragere have gjort sin pligt, kræves, at hjemmets og skolens opdragelsesmidler først skulle have vist sig frugtesløse til at føre barnet på rette veje igen, og at anbringelsen fremstiller sig som nødvendig for at redde barnet fra sædelig undergang.

Udkastet har ikke sat nogen aldersgrænse nedad for de børn, som kunne undergives tvangsopdragelse. Derimod er 16 år sat som grænse opad, således at altså beslutning om tvangsopdragelse ikke kan finde sted mod nogen, der har nået denne alder. Man kunde mene, at når den kriminelle lavalder sættes til 14 år, så måtte også denne alder danne grænsen her. Men som tidligere påpeget, er det blot som regel, at man kan antage, at den fornødne sædelige modstandskraft vil være tilstede hos barnet ved 14 års alderen. Denne regel har, særlig under vore breddegrader, mange undtagelser, hvor opdragelse, ikke straf, er det ene rette. For barn mellem 14 og 16 år er der altså efter udkastet adgang til efter barnets individualitet og hjemmets beskaffenhed at vælge straf eller opdragelse, eller begge dele. Måske kunde man have givet adgang til sådant valg lige til 18 års alderen, men man har anset det rettest, i al fald foreløbig, at blive stående ved det 16 år.

2. Hvem skal tage initiativet?

Jo tidligere man kan skride ind mod begyndende vanart og forvildelse hos et barn, desto større udsigt har man til at bringe det på rette veje igen. Men som ovenfor fremholdt, er det vigtigt, at der gribes ind med varsom hånd, at der ikke sønderrives bånd, der kunde være barnet til støtte og nytte, at man ikke uden nødvendighed rykker det op af familiens naturlige jordbund og omplanter det på fremmed grund, hvor det altid vil kunne være tvivlsomt, om betingelserne for dets trivsel ere tilstede.

Når der da spørges om, hvem skal gribe initiativet, gælder det at finde nogen, som vil omfatte gerningen med kærlighed og interesse, som er udrustet med de fornødne midler til at udfinde, når det offentliges indskriden er nødvendig, og til nøjagtig at bringe på det rene så vel børnenes som forældrenes forhold, og som på samme tid er i besiddelse af den fornødne indsigt og omtanke til ikke at gribe ind i utrængsmål.

En tysk forfatter, Dr. Aschrott, foreslår, at der for hver underretskreds skal ansættes en egen »Jugendanwalt«, hvis funktion det skal være at anstille undersøgelser angående det tilfælde, hvor sædelig forkommenhed eller vanvyrde finder sted, og som derom skal gøre indberetning til værgerådet (Erziehungsamt). Til ham kan enhver, der iagttaget deslige tilfælde, gøre anmeldelse, og han pligter da på lignende måde at undersøge og indberette dem. Han skal være tilstede ved værgerådets forhandlinger og i det hele repræsentere ikke alene statens interesse overfor forældrene, men også børnenes lige overfor værgerådet. Forslaget har sit forbillede fra Amerika, hvor der i følge forfatterens oplysninger i Massachusetts allerede i 1869 blev indsat egne tjenestemænd (State Agents), hvis hverv det er at våge over, at der træffes de mest passende forholdsregler lige overfor unge personer, som have gjort sig skyldige i straffbare handlinger. Også i Paris skal for kort tid siden

være beskikket en advocat des enfants, der har at varetage de for forbrydelser tiltalte eller sigtede børns interesser.

Udkastet (§ 3) har henlagt den her omhandlede funktion til påtalemyndigheden, og det må vistnok billiges. At have en særskilt tjenestemand i hver underretskreds vilde naturligvis kunne være mere nyttigt, men det vilde dog hos os blive et temmelig kostbart og stort apparat og under vore enkle forhold, navnlig på landet, heller ikke nødvendigt. Påtalemyndigheden har jo sine højere eller lavere organer i hver by og bygd, og da dens øverste lokale tjenestemænd, statsadvokaterne, som regel må kunne forudsættes at have den fornødne interesse og forståelse af sagen, vil de ved instruxer og anden vejledning af sine underordnede, ved rejser og personlige undersøgelser og ved at knytte forbindelser med lokalkendte mænd på de forskellige steder vistnok med held kunne lede til udførelsen af den påtalemyndigheden her stillede opgave.

Til hjælp herunder har udkastet pålagt alle offentlige tjenestemænd, der i tjenestens medfør komme til kundskab om omstændigheder, som antages at kunne begrunde anvendelse af opdragende forholdsregler, at gøre påtalemyndigheden anmeldelse derom. Sådant anmeldelse vil navnlig kunne ventes af skolelærere, fattigvæsenets tjenestemænd og præster, ligesom domstolene ikke alene under straffesager, men også i civile sager, ofte ville komme til kundskab om omstændigheder, der i nævnte henseende ville være af interesse.

Særlig har udkastet tillagt fattig- og skolestyret samt sundhedskommissionen på det sted, hvor et barn bor eller for tiden opholder sig, ret til at forlange af påtalemyndigheden, at den skal forelægge spørgsmålet om anvendelsen af sådan forholdsregel som nævnt for den besluttende myndighed.

3. Hvem har da den besluttende myndighed?

Denne er efter udkastet tillagt et såkaldt »værgeråd«, der består af stedets underdommer som formand, en af dets præster, en læge samt et af skolestyrets og to af fattigstyrets medlemmer. Jeg betragter opstillingen og sammensætningen af dette værgemål ubetinget som et af de mest vellykkede punkter i det hele udkast. Getz's motiver (side 24—25) udvikler klart og træffende, at domstolene vilde være lidet skikkede til bevisførsel og som oftest savne det personlige kendskab, der til en rigtig afgørelse er nødvendig, i sager, hvor der ikke spørges så meget om bevisliggørelsen og bedømmelsen af enkelte handlinger, som af livsforhold og såvel af forældrenes, som af barnets hele karakter. Endvidere, at det ikke vil være forsvarligt at overdrage til kommunale myndigheder, f. ex. fattig- eller skolestyret, afgørelser, der er så ubetinget en udøvelse af den egentlige statsmyndighed som den, om forældre og børn skulle tvinges til at skilles. I værgerådet er der, som motiverne udtrykker det, skabt en korporation, »hvor både det lokale, personlige kendskab og den saglige kundskab, både det engere og det videre samfund, både det læge element og staten er repræsenteret, og da navnlig begge gennem personer, hvis kald særlig bringer dem i berørelse med befolkningens brede og underste lag«.

Den eneste indvending, jeg har hørt fremsætte mod værgerådets sammensætning, er den, at det kommunale element alligevel er for stærkt repræsenteret, og at det kunde være at befrygte, at, da de forholdsregler, som besluttet, påføre kommunen udgifter, herfra hentede økonomiske betragtninger kunne få utilbørlig indflydelse på afgørelserne. Hertil må imidlertid svares, at dommeren, præsten og lægen, der kan forudsættes at ville lade sig lede af mere almene betragtninger, jo vil få den afgørende stemme, dersom de ere enige, og at en stærk repræsen-

tation af det kommunale element er ønskelig så vel for at give værgerådet den fornødne støtte og tilslutning i den stedlige opinion, som for at yde en garanti for gennemførelsen af den økonomi, som også på dette felt både kan og bør finde sted.

Efter Getz's udkast var den her omhandlede besluttende myndighed i visse tilfælde henlagt til domstole (se udkastet, § 2). Udkastet sluttede sig nemlig her til straffelovkommissionens foreløbige udkast til straffelovens almindelige del, dens § 56, hvorefter en tiltalt, der ved dommens afsigelse ikke havde fyldt sit 16 år, kunde, i stedet for straf eller ved siden af straf, dømmes til at sættes ind i opdragelsesanstalt.

Straffelovkommissionen har imidlertid besluttet at opheve denne bestemmelse, således at beslutning om indsættelse i opdragelsesanstalt ene og alene skal kunne fattes af værgerådet. Jeg betragter dette som en ikke liden forbedring, både fordi, som ovenfor udviklet, domstolene ere lidet skikkede til at overlades deslige afgørelser, og — hvad jeg lægger stor vægt på — det herved på det klareste fastslås, at opdragelsesanstalter ikke ere strafanstalter, at der her er tale om opdragelse, ikke om straf.

4. Sagens forberedelse og beslutningens afgivelse.

Fremgangsmåden er da den, at påtalemyndigheden, når den har indhentet de nødvendige foreløbige oplysninger, forelægger sagen for værgerådet. Dette kan beslutte at supplere oplysningerne og give påtalemyndigheden de i den anledning fornødne pålæg eller selv indkalde vidner og foretage andre undersøgelseshandlinger som ransagning, granskning osv. Før værgerådet fatter sin beslutning, må der gives påtalemyndigheden og, for så vidt dertil er anledning, forældrene eller dem, som stå i disses sted, adgang til at udtale sig. Om udtalelsen skal ske mundtlig

eller skriftlig, er ikke foreskrevet, men som regel vil dog vel værgerådet finde det såvel nyttigt som nødvendigt at se og tale både med barnet og forældrene. Forhandlingerne i værgerådet foregik for lukkede døre.

Værgerådet er ingen domstol og er ikke bundet af bestemte procesformer. Dets beslutninger skulle ledsages af grunde, men forøvrigt gælder ikke om dem det samme som om domme; de kan således til enhver tid forandres og omgøres.

Blot i en henseende er værgerådet sidestillet med en domstol, nemlig for så vidt som dets kendelser under vidneførsler eller andre undersøgelseshandlinger ere undergivne kæremål.

Værgerådets øvrige afgørelser ere ikke genstand for anke i nogen form, undtagen beslutning, hvorved et barn fratages forældrene eller nogen af dem. Sådant beslutning kan af fader eller moder, der ikke deri have samtykket, inden 10 dage, efter at beslutningen er dem forkyndt, fordreres forelagt for vedkommende departement. Fader eller moder, som allerede før havde mistet eller opgivet barnets besiddelse, har altså ingen klageret. Heller ikke tilkommer sådan påtalemyndigheden, hvis begæring om et barns anbringelse er forkastet.

Udkastet har indskrænket klageretten mest muligt, idet den har gået ud fra, at der er liden sandsynlighed for, at nogen overordnet autoritet skulde vide bedre at træffe det rette end en så alsidig sammensat myndighed som værgerådet. Det måtte i al fald være et efter samme principer sammensat, mere mandstærkt kollegium, men det vilde blive et uhåndterligt apparat og tildels vanskeligt at opdrive. Forældre, hvem børn fratages, har man dog ikke villet nægte adgang til klage, idet vistnok alene tilstedeværelsen af sådan adgang af dem vil føles som en betryggelse.

Klagen har man — i mangel af nogen bedre ankeinstans — ladet ske til »departementet«, d. s. det departe-

tement, hvem gennemførelsen af loven overdrages. Motiverne lader det være et åbent spørgsmål, hvilket departement dette skal blive, enten justits- eller kirke departementet. Af hensyn til den nære forbindelse, hvori loven står til strafferetsplejen, skulde jeg dog tro, at de bedste grunde tale for justitsdepartementet.

Værgerådet besørger selv fuldbyrdelsen af sine beslutninger. Betimelig fremsat anke bevirker udsættelse med fuldbyrdelsen, med mindre værgerådet bestemmer det modsatte.

Hvor der er fare ved ophold, eller hvor det findes nødvendigt at sikre sig barnets person, kan værgerådet eller såfremt dets beslutning ikke kan oppebies, dets formand eller påtalemyndigheden lade barnet foreløbig anbringe; kun i nødsfald, altså dersom intet hensigtsmæssigt sted kan opdrives, kan anbringelsen ske i et fængsel. Denne bestemmelse vil altså kunne finde anvendelse, når forældre ved klage opholder fuldbyrdelsen af værgemålets beslutning om et barns anbringelse.

5. Hvad kan værgerådets beslutning gå ud på?

Værgerådets beslutning kan gå ud på:

1. At barnet anbringes i tvangsopdragelsesanstalt, eller i anden opdragelsesanstalt eller børnehjem, hvis plan af kongen er stadfæstet, eller i en pålidelig og hæderlig familie. Herom mere i det følgende.

2. At forældrene eller nogen af dem i tilfælde af, at barnet anbringes, frakendes forældremyndigheden.

Hvor barnet vedbliver at bo hos forældrene, går det naturligvis ikke an at frakende dem forældremyndigheden, men hvor barnet anbringes andetsteds, er det anset nødvendigt at have adgang til at forhindre slet indflydelse af forældrene på deres barn. Selvfølgelig er det ikke meningen at afskære forbindelsen med forældre, af hvem man kan

vente god indflydelse på deres børn også under disses nye forhold. Nogen anledning til særskilt påklage af forældremyndighedens frakendelse har udkastet ikke troet at burde indrømme. Derimod vil klage herover kunne ske sammen med klage over besluttet anbringelse; ophæver departementet beslutning om, at et barn fratages forældrene, vil den måtte træffe afgørelse med hensyn til en dertil knyttet beslutning om frakendelse af forældremyndigheden.

Når forældrene frakendes forældremyndigheden, opnævner værgerådet en værge for barnet. Frakendes faderen myndigheden, kan moderen beskikkes som værge, dersom hun ikke bor sammen med faderen. Efter Getz's udkast skulde, dersom barnet anbragtes i en opdragelsesanstalt, dennes bestyrer være selvskreven som dets værge. Denne bestemmelse blev strøgen i kommissionen, og jeg tror med rette. I en sådan anstalt er barnet aldeles i bestyrerens magt, og det er en betryggelse og kontrol, at barnet har en særskilt værge; ellers vilde det let, om bestyreren skulde misbruge sin myndighed, i dobbelt forstand stå »værgeløst«
lige over for ham.

3. Fremdeles kan værgerådet, hvor det ikke finder at burde skride til barnets anbringelse,

- a) tildele såvel dette, som forældrene eller dem, som stå i disses sted, sådan alvorlig advarsel og formaning, som findes påkrævet, samt
- b) såfremt strafbar handling er forøvet af barn under 14 år henstille til dets foresatte i hjemmet eller skolen at tildele det sådan revselse, som lovgivningen der hjemler, og
- c) dersom henstillingen ikke tages til følge, selv lade revselsen fuldbyrde eller belutte anbringelse i en tvangsskole for en tid af indtil 2 måneder.

De her omhandlede beføjelser for værgerådet fandtes ikke i Getz's udkast, men ere tilkomne i kommissionen. Hvad den alvorlige advarsel og formaning angår, indeholder bestemmelserne vel ikke synderligt andet, end hvad værge-

rådet uden lovhjemmel vilde have anset sig berettiget at gøre. Adgangen til at påbyde revselse er, som det vil ses, knyttet til den betingelse, at barnet har forøvet en strafbar handling. Man har her tænkt på sådanne strafbare handlinger, der nærmest ere at betragte som guttestreger, men som dog ere forargelige og i et ordnet samfund ikke kunne tåles, uden at det går an at sige, at de vidne om nogen moralsk fordærvelse hos barnet, eller at forældrenes scenegennem-fingrene dermed er en så grov forsømmelighed, at anbringelse af barnet er påkrævet.

Jeg tror, at denne bestemmelse vil vise sig nyttig og heldig. Værgerådets påbud om revselse vil visselig i mange tilfælde bibringe barnet en gavnlig skræk og en alvorlig advarsel om at høre op med sine gale streger og også ofte yde svage forældre en støtte i deres opdragergerning.

Bestemmelsen har sit forbillede i svensk og finsk ret. I vor ret har man stærkt følt savnet af en lignende. Efter straffelovens 6—8 straffes ikke børn under 15 år for handlinger, der for voksne ikke vilde medføre mindst straf af fængsel, og da de fleste politiovertrædelser blot ere be-lagte med bødestraf, skulle børn for disse regelmæssig være straffri. Men dette har i praxis været følt som en så uheldig tilstand, at man ved en fortolkning, der fra et juridisk standpunkt må siges at være ganske utilstedelig, har anset de gamle politianordningers straffebestemmelser om gadeuorden og deslige af børn bestående ved siden af straffeloven.

Også påtalemyndigheden er tillagt ret til at henstille til forældrene eller skolen at anvende revselse; det vil nemlig være heldigt for barnet, at deslige ting får så liden offentlighed som muligt. Påbyde revselse kan påtale-myndigheden ikke; vil forældre eller skole ikke imøde-komme dens henstilling, så er det værgerådet, som har afgørelsen.

Efterkommes ikke værgerådets henstilling, kan dette selv lade revselse fuldbyrde på den måde, som det anser

hensigtsmæssigt. Jeg må sige, at jeg er kommet til at stå noget tvivlende lige overfor denne bestemmelse. Revselse har sin rette plads som led i hjemmets og skolens opdragelse; derved at værgerådet lader den fuldbyrde, vil den let få karakteren af en offentlig straf, der kan virke uheldigt på barnet og dets fremtid. Imidlertid er bestemmelsen måske nødvendig for at give henstillingen den fornødne effektivitet, og det er selvfølgelig meningen, at værgerådets fuldbyrdelse skal ske så privat og lidet opsigtvækkende som muligt.

Heldigere forekommer mig den adgang, som værgerådet har til at beslutte barnets anbringelse i tvangsskole.

Sådanne skoler have vi ikke hidtil havt hos os, men de foreslås i udkastets § 11, der også er nyindkommen i kommissionen. I andre lande, særlig England, Danmark og Sverige, har man længere tid kendt dem (Truant schools, internater). De bruges særlig for børn, som skulke eller vise slet opførsel på skolen. Det er også deres væsentlige bestemmelse efter udkastet; det er i deslige tilfælde skolestyret, som beslutter indsættelsen, der kan ske for indtil 6 måneder. Man står nu ofte magtesløs lige overfor deslige forseelser af børn, navnlig hvor den legemlige revselse på skolen er ophævet, og indsættelse i tvangsskole vil visselig i mange tilfælde vise sig særdeles effektiv, ikke blot lige overfor barnet, men også lige overfor forældrene, hos hvem ikke sjelden skylden i lige så høj grad hviler.

Men foruden at tjene som skulkeskole bruges tvangsskole også, i al fald i Sverige og Danmark, for mindre strafbare handlinger, forøvede af skolepligtige børn, og det er altså også foreslået hos os. Det er her værgerådet, som beslutter.

Tvangsskolen er efter udkastet også tænkt anvendt som et slags foreløbigt varetægtssted for børn, hvis person man finder det nødvendigt at sikre sig, indtil beslutningen

kan fattes om dem, eller som man gerne vil have under observation, inden man bestemmer sig for, hvor anbringelse bør ske, i anstalt eller i familie.

6. Anbringelsesmåden.

Foruden anbringelse i tvangsskole, kender loven, som før nævnt, anbringelse i tvangsoptagelsesanstalt, i anden opdragelsesanstalt, i barnehjem eller i en pålidelig og hæderlig familie.

Der har, som bekendt, været skrevet og diskuteret meget om, hvor det er heldigst at anbringe forsømte barn, enten i anstalt eller familie. Man er vistnok nu temmelig enig om, at dette spørgsmål ikke lader sig besvare i sin almindelighed. Det er også udkastets standpunkt (§ 13). Forholdsvis ufordærvede, særlig mindre barn, egner sig mest for familieopdragelsen. Men hvilken familie der selv har børn, vil vel optage i sin midte et 14års pigebarn, der allerede har betrådt prostitutionens veje, eller en fordærvet hovedstadsgut, for hvem ingen af storbyens lyster og laster ere ukendte? Og selv, om sådan familie fandtes, kunde man ikke påregne, at den vilde have magt og myndighed til at holde deslige ofte frække og forvorpne ungdommer under tilstrækkelig tugt, lige som det offentlige heller ikke vilde kunne forsvare at sende sådant smitstof ud i fredelige bygder til ubodelig skade for skoler og hjem. Først når deslige børn under en anstalts kraftige og årvågne disciplin så at sige have undergået en grundig moralsk desinfektion og vænnet sig til lydighed og orden, kan der blive spørgsmål om at modtage dem i familiernes skød og der at give dem den afsluttende opdragelse, som det må erkendes, at kun et godt og sundt familieliv er i stand til at skaffe.

Oftere vil man ikke på forhånd have det kendskab til barnets karakter, at man kan afgøre, om den ene eller den

anden anbringelsesmåde vil være den hensigtsmæssigste. I sådanne tilfælde åbner udkastet, som ovenfor nævnt, adgang til foreløbig at anbringe barnet til iagttagelse i en tvangsskole eller anden lignende anstalt. I flere fremmede lande har man med held anvendt den slags observationsanstalter.

a) Vælges anbringelse i familie, kan værgerådet overlade nogen i eller udenfor sin midte at udfinde en familie, der er villig til at modtage barnet, og til hvilken det med tryghed kan overlades, og at ordne det fornødne med denne. Det foretagne bliver i så fald at forelægge værgerådet til godkendelse. Politiet, skole- og fattigstyret ere pligtige at bistå ved anbringelsen med råd og dåd.

Lige med anbringelse i familie står anbringelse som tjenestetyende, håndværkslærling og skibsgut; til anbringelse som skibsgut har man dog fundet at burde kræve barnets samtykke.

Værgerådet har dels ved sine egne medlemmer, dels ved andre dertil skikkede mænd og kvinder at føre tilsyn med de anbragte børn og deres behandling.

b) Anbringelse i børnehjem og opdragelsesanstalter, der ikke ere tvangsopdragelsesanstalter, er efter udkastet ligestillet med anbringelse i hæderlige og pålidelige familier og er nærmest at betragte som surrogat for denne. Om sådanne anstalter siger loven ikke mere, end at deres vedtægter skulle være stadfæstede af kongen. Disse vedtægter ville da indeholde de fornødne forskrifter om deres virkemåde og børnenes behandling i dem, og den kontrol, hvorunder de skulle stå. Værgerådet er forøvrigt berettiget til at føre tilsyn med de deri anbragte børn på samme måde, som med de i familier anbragte. Deslige børnehjem og anstalter ere nærmest tænkte som private, men selvfølgelig er intet til hinder for, at staten også opretter sådanne, om den skulde finde det påkrævet.

c) Tvangsopdragelsesanstalterne ere bestemte for børn i eller nær den skolepligtige alder, der findes så sædelig forkomne, at ved deres benyttelse af den alminde-

lige skole andre børn vilde udsættes for skadelig påvirkning. Om disse anstalter indeholder loven forskellige bestemmelser.

De deles i to arter, strængere og mildere. De mildere kunne være såvel stats- som privatanstalter, de strengere alene statsanstalter. Private anstalters statuter må stadfæstes af kongen.

I de strængere anstalter optages børn, der ere mindst 10 år gamle, og som have forøvet grovere forbrydelser, eller hvis forhold viser, at de ere i sær grad sædelig forkomne. Til dem bliver desuden at overføre fra mildere strafanstalter enhver, der har fyldt det 18 år, og hvis ophold i anstalt ikke findes endnu enten endelig eller på prøve at kunne afsluttes. Ligeledes kunne overføres fra de mildere anstalter børn, der gøre sig skyldige i forbrydelser, rømning, forførelse af andre børn eller i høj grad af genstridighed, samt børn, der have fyldt det 16 år, og som efter at have været løsladt på prøve, igen på grund af slet opførsel tages tilbage til anstalten.

For de strængere anstalter er foreskrevet, at de skulle indrettes særskilt for gutter og piger; derimod er der for de mildere anstalter fra udkastets side intet til hinder for, at de kunne være fælles for begge køn. Der bør dog næppe blive tale om fællesanstalter uden for de mindre børn, og selv der ere de vistnok ikke uden betænkelighed. Denne mening bestyrkes af erfaringerne fra England, hvor der i 1876 var 18 fællesanstalter, i 1890 blot 8, og hvor sådanne anstalter for eftertiden ikke får offentlig autorisation.

Naturligvis vil det i de strængere anstalter faktisk vise sig nødvendigt at gennemføre en strammere disciplin, men udkastet har på en enkelt bestemmelse nær*) ikke givet særlige regler om de to slags anstalter.

*) Her sigtes til udkastets § 22, hvorefter i de strængere anstalter ældre, navnlig ny indtagne, børn kunne holdes afsondrede for en tid af ialt indtil 4 måneder — en bestemmelse, om hvis nødvendighed og hensigtsmæssighed der vistnok kan opkastes tvivl.

Forøvrigt er det ikke særdeles mange bestemmelser, udkastet indeholder om anstaltens indretning og børnenes behandling der. De indskrænke sig til nogle almindelige forskrifter om undervisningen*) og arbejdet, belønninger og straffe. Man har jo endnu hos os forholdsvis få erfaringer på dette område, og udkastet har anset det heldigst at overlade afgørelsen af den mængde hensigtsmæssigheds-spørgsmål, som her opkommer, til udviklingen. I denne henseende kan nævnes det i sin tid meget omstridte spørgsmål, om anstalterne skulle indrettes efter familie- eller kollektivsystemet. Endvidere, om de skulle være agerbrugs-kolonier, skibsskoler eller håndværksskoler. For en mængde gutter fra kysten ville vistnok efter engelsk mønster indrettede skibsskoler være langt heldigere end agerbrugskolonier. Oplærelse i håndværk kan og må forbindes både med agerbrugskolonier og skibsskoler. Heldigst vilde det vistnok være, om man kunde få så mange anstalter, om man kunde gruppere børnene ikke alene efter lokale hensyn men efter deres alder og udviklingsstandpunkt, idet det siger sig selv, at en behandling, som passer for 10—12 år gamle børn, ikke passer for 18—20 åringer.

Navnet tvangsopdragelsesanstalt kunde vistnok være bedre. Men man må ikke deraf lade sig forlede til at tro, at her er tænkt oprettet en ny art strafanstalter. Det er ingenlunde meningen. Vistnok må der herske orden og tugt, men børnene må samtidig mødes med kærlighed og venlighed, så de lære at forstå, at man alene vil deres bedste. Bestræbelserne må gå ud på, at gøre anstalten til et sted, hvor børnene befinde sig vel og føle sig hjemme, altså på at gøre anstalten til en erstatning for det hjem, som de have tabt eller måske altid have manglet. Navnlig må man vogte sig for at gøre det for trist og gråt for

*) Denne skal kun tage sigte på folkeskolens mål; det er ikke akademier, man vil oprette. Dette hindrer selvfølgelig ikke, at et enkelt barn med særlige anlæg kan få en videregående undervisning i et enkelt fag.

børnene. Undervisning og arbejde, leg og uskyldig adspredelse må veksle, og frejdighed og friskhed herske over det hele. Aldrig må man få indtrykket af at være i en strafanstalt.

Om en anstalt skal have held med sig i sin opdragergerning, afhænger i meget, for ikke at sige i alt, af, at den har en bestyrer, som er sin opgave voxen, som med et sundt pædagogisk blik forbinder kærlighed til børnene og forstår at vinde deres genkærlighed og tillid. Disse betingelser findes ikke forenede hos den første den bedste skolemester eller teolog, men valget udkræver den største omhu. Udkastet har ved at henlægge godkendelsen eller udnævnelsen til bestyrer til kongen søgt at skabe garanti for godt valg. Ved udnævnelse af kongen vil en bestyrer opnå en for hans stilling såre ønskelig bedre social position, men jeg vil lægge til, at der også udfordres en anden garanti, af mere materiel art, den nemlig, at man også er villig til at byde en sådan mand et i forhold til de store fordringer, man stiller til ham, anstændigt og rimeligt livsudkomme.

Bestyreren er anstaltens vigtigste person. Vistnok er han sat under kontrol af tilsynskomite og departementet, men disses virksomhed må også indskrænke sig til at udøve kontrol. Bestyreren har ansvaret for anstaltens virksomhed, og så længe han står der, må han have den mest vidtstrakte handlefrihed i anstaltens indre anliggender. Har man ikke længere tillid til ham, får man fjerne ham og erstatte ham med en ny.

Den mest udstrakte beføjelse, som udkastet tillægger bestyreren, er myndighed til at løslade et i anstalt anbragt barn på prøve. Den løsladelse på prøve er et institut, som allerede længe har været godt kendt i strafferetten, og som også med held har været overført til opdragelsesanstalterne. Hos os skal det i den senere tid have været i brug ved »Toftes Gave«. Betingelsen for at kunne løslades er, at barnet har været i anstalten mindst 1 år, eller, om der er tale om strengere anstalt, mindst 2 år. Selvfølgelig er for-

udsætningen, at barnet under sit ophold i anstalten har opført sig således, at der er grundet håb om, at det vil skikke sig ærlig og vel, når det atter vender tilbage til det fri liv. Barnet anbringes i en familie som tjenestetyende, håndværkslærling eller skibsgut. Opfører det sig slet, eller anses det af andre grunde tjenligt, tages barnet tilbage i anstalten; løsladelsen er kun sket på prøve. Dette, at barnet når som helst kan tages tilbage, giver det selv en gavnlig støtte, særlig i den første tid, når det fri livs fristelser trænge sig ind på det, og yder også garanti for de familier eller husbonder, som tage det op i sine hjem eller i sin tjeneste. Også spørgsmålet om tilbagetagelsen er ene og alene lagt i bestyrerens hånd.

7. Anbringelsens ophør.

Anbringelsen ophører, når der ikke længere findes tilstrækkelig grund til at lade den vedblive. En absolut grænse er dog sat for opholdet i de strængere anstalter ved 21 års alderen, i de mildere ved 18 års alderen; som før nævnt bliver den, som i en mildere anstalt har fyldt 18 år, og som ikke findes at kunne løslades endelig eller på prøve, at overføre til de strængere anstalter.

Beslutningen om løsladelse fattes af det værgeråd, som har besluttet anbringelse. Er et barn over 16 år negtet løsladt, kan såvel det selv som dets forældre forlange sagen forelagt departementet.

På samme måde, som beslutningen om løsladelse, fattes beslutning om forandret anbringelse, dog således, at værgerådet på det sted, hvor et barn er anbragt i familie, kan beslutte dets indsættelse i anstalt, hvor dette findes påkrævet.

8. Omkostningernes udredelse.

Om omkostningernes udredelse har jeg allerede før bemærket, at det ikke er meningen at overføre på stats-

kassen nogen fattigforsørgelsespligt, der nu påhviler kommunen eller private forsørgere. Med dette princip for øje søger udkastets § 33 at træffe en fordeling af udgifterne. Tiden tillader ikke nærmere at gå ind herpå. Jeg skal kun bemærke, at man har ment, at hvis en virkelig god og effektiv ordening skal kunne opnås, så må staten overtage den ovejende del af udgifterne.

III.

Jeg har hermed gennemgået udkastets væsentlige bestemmelser. Udkastet giver af de mig bekendte love og forslag til sådanne den mest gennemførte og konsekvente ordening af æmnet om vanvyrrede og moralsk forsømte børns behandling. Men det skal villig medgives, at sagen ikke er gjort med at skaffe en god lov. Det må betones, at samfundet påtager sig et stort ansvar ved at tage børnene fra forældrene, og at dette ansvar ikke fyldestgøres, medmindre man skaffer dem den bedst mulige opdragelse og ikke skyr de ofre, som dermed ere forbundne. Hvis imidlertid loven mødes af den forståelse og offervillighed, som dens heldige praktiske gennemførelse kræver, så føler jeg mig overbevist om, at man ved den vil have gjort et stort tilsprang til at stoppe en af de farligste tilgange til forbryderarmeens rekruttering.

Men hermed må vi ikke slå os til ro. Også de unge, som vi finde at måtte ramme med lovens straf, må vi vie en ganske anden omhu og opmærksomhed, end hidtil har været tilfældet. Ordningen af et rationelt straffesystem for unge lovovertrædere er forbundet med mange vanskeligheder. Men jeg vil fremhæve, at den ledende tanke må være: hold dem så længe som muligt borte fra fængslerne. Og i denne forbindelse kan jeg ikke undlade

at fremhæve den store betydning, som jeg tillægger den betingede domfældelse for unge forbrydere.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på æmnet; det vil jo senere på dette møde blive genstand for en ganske anderledes kyndig behandling end min. Jeg vil kun sige, at selv om man i sin almindelighed stiller sig på det standpunkt lige overfor dette institut, at det kun bør finde anvendelse i sådanne tilfælde, hvor man finder, at lovens almindelige straf vilde være uforholdsmæssig stræng, altså hvor domfældelsen i og for sig sammen med den deri liggende eller dertil knyttede alvorlige advarsel efter omstændighederne er straf nok, så synes vigtige praktiske grunde mig at tale for, at det for unge forbrydere strækkes videre, at det også bringes til anvendelse, hvor lovens straf må erkendes at være passende og retfærdig, men hvor den i det enkelte tilfælde måtte antages at virke uheldigt, ja kanske ødelægge og forspilde en sådan ungdoms hele fremtid.

Dette vilde kun være en fuldstændiggørelse af den tanke, som ligger i udkastets egen bestemmelse om, at man for unge personer over den kriminelle lavalder kan vælge opdragelse i stedet for straf, hvor straf efter omstændighederne ikke findes hensigtsmæssig.

Til slutning vil jeg også pege på nødvendigheden og betydningen af, at der over det hele land, i hver by og bygd, kunde — i fornødent fald ved statstilskud — blive oprettet godt udstyrede og ledede og samarbejdende foreninger for unge løsladte straffanger. —

— Under enhver åndelig bevægelse sammenfattes gerne bestræbelsens mål i korte sætser, der bliver ligesom det feltråb, hvorunder man kæmper. Siden den første trediedel af dette århundrede har feltråbet på den penitentiære bevægelses område lydt: at bekæmpe tilbagefaldet, det er løsningen på det penitentiære spørgsmål. På den penitentiære kongres i St. Petersburg formulerede et fremragende medlem målet således: Frels barnet, og der vil

ikke længere være voxne at straffe. Jeg tror, at denne formulering betegner en langt dybere forståelse af forbrydelsens årsager og væsen og en klarere indsigt i, hvad der med straffemidlerne kan udrettes. Naturligvis er det, at der ikke mere skulde forøves forbrydelser, så vidt vore øjne kunne se, en utopi, en uløselig opgave. Et langt skridt på vejen vilde ubestridelig være sket, om ingen, der én gang havde været straffet, faldt tilbage til forbrydelsen. Men om man kunde nå derhen, at ingen mere straffedes for første gang, at alle de, som straffedes, straffedes for anden gang, da vilde visselig opgaven være nærmere sin løsning.

H. Smedal.